

af den dem tilstaaede særegne Begunstigelse. Det vilde saaledes næppe kunne modsiges, at Staten, hvilket Dieblif den vil, maatte kunne give de complete Hovedgaardseiere den samme Begunstigelse, som de ucomplete, tillade dem at bortfælge Bøndergodset til ned under 200 Tønder Hartkorn, og dog at beholde Skattelettelsen, uden at de ucomplete derved i mindste Maade vilde kunne ansees forurettede, ligesom det ei heller vil kunne nægtes, at, naar Staten, som nu, bestemmer sig til at ophæve Skattelettelsen, at da staaer begge Arter af privilegerede Hartkornbesiddere med lige Ret, eller om man vil, med lige lidt Ret, overfor Staten, idet at den ene Slags Begunstigelse er lige saa sikker eller ligesaa usikker som den anden, da Staten med den samme Ret kan have Privilegierne for de ucomplete, som for de complete.

Hvad nu Sagens egen Natur angaaer, de factiske Forhold nemlig og de Grunde, som derfra kunne hentes for at give de ucomplete Hovedgaards-Eiere en større Erstatning end de complete, da maa man vel lægge Mærke til, at ucomplete Hovedgaardes Besiddere jo slet Intet berøves af den Begunstigelse, som de hidtil have haft fremfor de complete Hovedgaardes Besiddere, de beholde jo den samme frie Ret til at sælge af Bøndergodset, som de for Skattelettelsens Dphør have haft, de lide ikke noget særegt Tab, Reformen træffer dem ikke paa nogen særegen, prægraverende Maade, de have ikke i den Henseende et andet eller et større Tab end de complete Hovedgaardes Besiddere, nemlig det Tab, som directe følger af, at Skattelettelsen ophører. Men de complete Hovedgaardes Besiddere have en særegen Fordeel ved Reformen, siger man, derved, at de efter Skattelettelsens Dphør beholde en friere Raadighed over Salget af Bøndergodset, som give deres Eiendomme en større Værdi. Jeg troer, at denne særegne Fordeel, hvorfra man har argumenteret, berøver paa saadanne Tilfældigheder, at det forekommer mig, som om det er umuligt og ligesom uberettiget at bringe den ind i en Afsløsningsberregning, eller kun under et fornødt Skøn, thi om denne Fordeel vil komme den complete Hovedgaardes Besidder til Nytte, berøver paa,

om han vil sælge, og om han kan sælge, og dette igjen paa Conjuncturer, baade politiske og merkantile, har altsaa et saa usikkert Grundlag, at man paa ingen Maade vilde kunne bringe disse Eventualiteter ind i Beregningen, dersom Talen var om en virkelig Expropriation. Men om man end med Udvalget antager, at kunne ansætte denne formodede Fordeel til en bestemt Værdi, Udvalget har ansat den til $\frac{1}{4}$ af det Erstatningsbeløb, som der skulde gives de ucomplete Hovedgaarde), saa er det dog aabenbart, at denne „Værdi“ er saa forskjellig for de forskjellige Besiddere; at man, naar man ikke vilde gjøre sig skyldig i den største Vilkaarlighed, maatte danne en Scala, hvorefter Besiddere sadt ind under forskjellige Categorier, efter Størrelsen af det til Hovedgaarden liggende Bøndergods. Tænk man sig f. Ex. 2 complete Hovedgaardes Besiddere, hvoraf den ene har 600 Tdr. Hartkorn Bøndergods, og den anden har 200 Tønder, saa har jo han med de 600 Tønder allerede denne særegne Fordeel, denna frie Ret til Disposition, hvorfra man her gaar ud, for de 400 Tdr., altsaa for de $\frac{2}{3}$ af sin Eiendom; Fordelen kommer ham saaledes kun tilgode for den ene $\frac{1}{3}$, og har for ham derved en langt mindre Værdi, end den har for den Besidder med de 200 Tdr. Hartkorn, hvis hele Eiendom den kommer tilgode. Seer man hen til, hvorledes Udvalget tarerer denne Fordeel, viser det sig bedst, hvilken Betydning den har. Udvalget vil nemlig at de complete Hovedgaarde skulde have en Erstatning af det femtendobbelte Beløb af Skatteforhøielsen og de ucomplete af det tyvedobbelte Beløb og begge en Rente af 4 pCt. Ansætter man Skatteforhøielsen pr. Td. Hartkorn aarlig til 2 Rbd., saa er Forskjellen den, at den complete Hovedgaardes Besidder vil i aarlig Erstatning erholde 1 Rbd. 3 Mk. 10 \textasciix og den ucomplete af 1 Rbd. 1 Mk. 3 \textasciix , altsaa 2 Mk. 7 \textasciix mindre pr. Td. Hartkorn, hvilket er den Afkortning, han lider for den særegne Fordeel, han nyder. Jeg troer at det allerbedst ved den „Pris“, som Majoriteten saaledes har sat paa den særegne Fordeel, som de ucomplete Hovedgaardes Besiddere skulde have ved Reformen, vil vise sig, hvor lidt Betydning den i